

filozofiju. Što su učinili drugi filozofi - da pojedine momente prirode i čovjekova života shvaćaju kako momente samosvijesti, i to apstraktne samosvijesti - to Hegel zna kao djelovanje filozofije. Stoga je njegova znanost apsolutna.

Prijedjimo sada na naš predmet.

Apsolutno znanje. Poslednje poglavlje "Fenomenologije".

Glavno je da predmet svijesti nije ništa drugo već samosvijest, ili da je predmet samo opredmećivanja samosvijest, samosvijest kao predmet. (Postavljanje čovjeka - samosvijest.)

Stoga treba prevladati predmet svijesti. Predmetnost kao takva tretira se kao otudjeni čovjekov odnos, koji ne odgovara čovjekovoj suštini, samosvijesti. Ponovno prisvajanje predmetnog čovjekovog bića koje je proizvedeno kao tuđe pod odredjenjem otudjenja, ne znači samo ukidanje otudjenja nego i ukidanje predmetnosti, dakle, da se čovjek smatra ne-predmetnim, spiritualističkim bićem.

Kretanje prevladavanja predmeta svijesti Hegel opisuje na ovaj način:

Predmet se ne pokazuje samo kao vraćanje u vlastitost (to je po Hegelu jednostrano razumijevanje - koje shvaća samo jednu stranu onog kretanja). Čovjek se izjednacava s vlastitošću. Vlastitost, međutim, jest apstraktno shvaćen i pomoću apstrakcije proizveden čovjek. Čovjek je vlastit (selbstisch). Njegovo oko, njegovo uho, itd. vlastito je; svaka od njegovih suštinskih snaga ima u njemu svojstvo vlastitosti. Ali je zato sasvim pogrešno reći: samosvijest ima oko, uho, suštinsku snagu. Samosvijest je, naprotiv, kvalitet čovjekove prirode, čovjekova oka itd., čovjekova priroda nije kvalitet samosvijesti.

Za sebe apstrahirana i fiksirana vlastitost jest čovjek kao apstraktni egoist, u svojoj čistoj apstrakciji do mišljenja uzdignut egoizam. (Na ovo ćemo se vratiti kasnije).

Ljudsko biće, čovjek, za Hegela je isto što i samosvijest. Stoga je svako otudjenje čovjekova bića samo otudjenje samosvijesti. Otudjenje samosvijesti nije izraz zbiljskog otudjenja čovjekova bića, izraz koji se održava u znanju i mišljenje. Naprotiv, zbiljsko otudjenje koje se realno pojavljuje jest prema svojoj najunutrašnjoj skrivenoj suštini - a nju osvjetila tek filozofija - samo pojava otudjenja zbiljskog čovjekova bića,